

Csatolt községeink (2.)

Ingázás minden mennyiségben

Algyót, Gyálárétet, Kiskundorozsmát, Szőreget és Tápét 1973-ban közigazgatásilag Szegedhez csatolták. Bár a döntés az öt falu múltjának vizsgálatával is igazoltnak tűnt, bebizonyosodott, hogy a városrészek minősítés jelentős törést hozott történelmükben. A főlerősödő – s nem kis mértékben érzelmi alapon nyugvó – önállósodási törekvések újra napirendre tűzték a városhoz való viszony kérdését, s bár a megalkotott önkormányzati törvény növelte a csatolt községek mozgásterét, az itt lakó 25 ezer ember számára úgy tűnik, nem a paragrafusokban megfogalmazottak jelentik a megoldást. Az alábbiakban a Susányi Tamással megkezdett beszélgetést folytatjuk.

– Mennyivel lett nagyobb város Szeged az egyesítés után?

– Az 1973-as közigazgatási egyesítés következtében a város területe 222 négyzetkilométerrel, míg népessége 28 850 fővel gyarapodott. A döntés egyértelműen igazodott a városnövekedés koncepcionális igényéhez, a városrészek közé besorolt települések fejlődésében azonban fordulópontot jelentett az egyesítés. A csatolt községek népességének alakulása, mely 1973 előtt követte a szegedit, az elmúlt tíz évben már eltért attól. 1980-ban népességük átlagosan csupán 3 százalékkal volt több a tíz évvel korábbinál, s 1990-ig pedig mintegy 9 százalékkal csökkent. Ugyanez a régi Szeged lakossága 15, illetve 5 százalékkal nőtt. (A folyamat értékelésében azonban azt is figyelembe kell venni, hogy a városon belül a történelmi városrészek – egy-két kivétellel – szintén hanyatló népességűek, sőt itt a népességfogyás az elmúlt tíz évben a csatolt községeknél is erősebb, mintegy 13 százalékos volt.)

– Hogyan alakult a kormegosztás, lettek-e fiatalabb, illetve idős városrészek?

– A népesség – különösen az elmúlt tíz évben – valamennyi csatolt községben öregedett, s e változás következtében a vizsgált településrészek többsége ma már a város nyugati korosztályai közé tartozik. A két szélső, a 0-14 éves, illetve a 60 éves és idősebb korosztály népességben belüli átlagos részaránya kedvezőtlenebb Szeged többi részének átlagánál. A fiatal korcsoport súlya Gyáláréten a legmagasabb, több mint 20, míg legkisebb Szőregen, kevesebb mint 18 százalékkal. Az időskorú népességet tekintve is e két település viseli a természetesen fordítottan – a szélső értékeket.

– Szeged a foglalkoztatási helyzetet is alakította.

– A népesség foglalkozás szerinti átrétegződött. Míg 1980-ban 100 aktív kereső közül mintegy 16, addig '90-ben már majd 28 végzett szellemi munkát. Az öt volt község között azonban ma is nagyok az eltérések. Míg Algyón 20 százalék alatti az arány, addig – másik végletként – Szőregen közel 40 százalékuk új nem fizikai foglalkozást. A városi arculat ellenére ma is számottevő a mezőgazdaság szerepe. A településegységesen belül Gyáláréten, Kiskundorozsmán és Szőregen jelentős számban találhatók önálló gazdálkodók, a zöldség-, gyümölcs- és dísznövénytermesztés nagyszámú rendezje az utóbbi években sem változott.

– Milyen jelentősége van az ingázásnak?

– Az itt lakó aktív keresők közel 75 százaléka, mintegy 8 ezer ember jár be naponta szegedi munkahelyére. Ez a részarány a szellemi foglalkozásuk körében még nagyobb, több mint 80 százalékos.

Az ingázás leginkább Gyáláréten – az aktív keresők mintegy 90 százalékát érinti –, Kiskundorozsmán és Tápén életforma, míg legkevésbé Algyóról járnak be.

– Milyen erős, önálló a helyi ipar?

– A helyi telepek – a mintegy másfélszer főt foglalkoztató algyői kőolajipar mellett – településenként csupán néhány száz embernek adnak munkát s bár az ipartelep mellett egyáltalán nem rendelkező Gyáláréten kívül valamennyi csatolt községnek van önálló vállalata, ez a gazdaságban semmiképpen nem tekinthető meghatározó súlyúnak. (Folytatjuk.)

KOVÁCS ANDRÁS

Belgrádi építészeti triennálé

Szegedi meghívott: Palánkai Tibor

Ivica Mladjenovic, a kiállítás szervezője – maga is sikeres építész-mérnök – már az első alkalommal (1985-ben) biztosra ment: csupa jónevű, a világban is jól ismert építész kért föl a szereplésre. A sikeres kezdet után három év múlva már magyar résztvevők is bemutatkozhattak: Finta József és Makovecz Imre műveit állították ki.

Őket követte az idén Szegedről Palánkai Tibor, akinek Szentmihálytelekre tervezett templomát július 21-én, vasárnap szentelte föl Gyulai Endre megyés püspök. Az építéssel belgrádi benyomásairól beszélgetünk.

– Hogyan került sor a meghívásra?

– A történet szinte mesébe illik: amikor Ivica Mladjenovic, a kiállítás szervezője Szegeden járt, meglátta az Oskola és Oroszlán utca sarkára épített házat. Megtudta, hogy én terveztem, és azt mondta, megnézné más munkáimat is. Megmutattam néhány megépült házat, aztán – miután ő hazautazott – elküldtem egy bemutatkozó anyagot, ebből válogattak. A mennyiségnek korlátot szabott, hogy az ötven meghívott építésznek fejenként három, egyszer egy méteres tablót juttat kiállításra felülteként, mindegyikre hat képet tehetünk ki.

– A politikai helyzet nem zavarta a rendezvényt?

– Június 6-tól 20-áig tartott nyitva a kiállítás. A feszültséget csak az utcákon látható fokozott rendőri készültség jelezte, egyébként nem volt semmi baj.

FOTÓ: NAGY LÁSZLÓ

Háromévenként összehívják a világ építészei közül azokat, akiknek munkáit bemutatásra méltónak ítélik. Idén harmadszor rendezték meg a triennálét: a nemzetközi találkozón Magyarországot a szegedi Palánkai Tibor képviselte.

– Milyen szakmai rangja van ennek az eseménynek?

– Mladjenovic ötlete volt, hogy járja a világot, és összegyűjtse azokat az embereket, akiknek munkássága a század vég építészetét reprezentálja. Minden kiállításon ötven építész mutatkozhat be, senki sem kap kétszer meghívást. Aki olyan szerencsés, hogy ide eljut, bekerülhet abba a vérkeringésbe, amelyből oly fájdalmasan kirekesztettek voltunk. A triennálét nemzetközi megméretési lehetőségnek tekinthetjük.

Közép-Európa vonzó a világ számára, még mindig egyfajta egzotikumot jelent, figyelnek arra, ami itt történik. Mladjenovic érdeme még, hogy az első kiállítás anyagát az egész világon megjáratta: Bécsben egy hónap után meg kellett hosszabbítani a nyitvatartást, akkora volt az érdeklődés. Ennek még az is oka, hogy hasonló kiállítást nem rendeznek sehol máshol.

– Ezt az anyagot is megnézi a világ?

Marad a frekvenciatiltás

A hírközlési tárca továbbra is fenntartja eddigi álláspontját, vagyis a frekvenciamoratórium feloldásáig sem a Szabad Európa Rádióknak, sem más rádióállomásoknak nem ad ki frekvenciaengedélyeket – tájékoztatta hétfőn ismételtelen az MTI-t Horváth Árpád, a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium szóvivője. Mint a szóvivő elmondta: Magyarországon hivatalos műsorszórás engedélyhez jutni az érvényben lévő moratórium miatt jelenleg nem lehetséges, annak feloldása pedig csak a médiatörvény elfogadása után kerülhet sor. (MTI)

Keserű uborka

Befőzési ciklistámból két évre kimaradt az uborka. Drágállottam, nem láttam értelmét pepceselni vele. A hétvégén meglepve láttam a piacon, hogy 8-10 forintért kínálják az eltenni valót. Ennyiért három éve sem kaptam meg. Örömben nem osztoztak azok az uborkatermelők, akik a minap kerestek fel panaszukkal. A szegedi konzervgyárral szerződtek évek óta, s most úgy érzik, becsapták őket. A 6-9 centis uborka átvételi ára 25-ről napok alatt 20, majd 16 forintra esett. Egy-kük-másikuk mérgében kivitte a piacra a portékáját, de keserűen tapasztalhatta, túl sokan járnak hasonló cipőben. Ott is hamar sikerült levenni az árakat. Akadt, aki a gyáriak viselkedésének mozgatórugóiról is értesült. Eszerint a Nyírségben boldog-boldogtalan uborkát kezdett termelni, bedöglött a szovjet piac, s most áron alul kótyavetyélik el a termést. Az olcsó vételből nem akart kimaradni a konzervgyár sem, s szerződés nélkül bevásárolt tőlük, itthon meg ugyanarra a szintre nyomta le az árakat. Ráadásul a minőségi átvételt is megszigorították.

Az ügy pikantériája, hogy a konzervgyár évek óta kapkod az uborka után, mondván, nem tud annyit összeszedni a környéken, ami el nem kelne. Ezért szervezték meg az integrált termelést. Tápén és Algyón 26 hektárra rúg az egymás mellett sorakozó kisparsellák területe. Legtöbbjük a fizetéskiegészítés reményében ültet, locsol, kapál, permetez és szedi a termést. Megyénk más településein, sőt Békésben is kötöttek termelési szerződést.

Egy kockás papíros könyvelésben láttam: háromszáz szögölre eddig 27 ezer forint a költség, a bevétel egyelőre alig több, mint a tizede. Mire beindult volna a szezon, az ár a padlón. A mostani szint egyáltalán nem vesz tudomást az egy év alatt szinte megfizethetlenné drágult vetőmag, permetszer, tápoldat és üzemanyag áráról. Ha nem változik a helyzet könnyen kiderülhet a végelszámolásnál, hogy a tüsténkedő ember órabérért sem futja a bevétel. Évközben már kiszállni sem lehet az egyre előnytelenebbnek tűnő buliból. Évvégén is van veszténi, hisz az alavozó beruházásokat, a kút-fúrásokat, szivattyúvetelt, llanyvezetést illene kiárulni. Ha uborkával nem sikerül, marad az alig megválaszolható kérdés: mi mással?

Vargó Mihálytól, a Sámson-Szeko Kft termelési osztályvezetőjétől arra próbáltam választ kapni, vajon miért bálnak ily mostohán a nagynehezen odaédesgetett partnereikkel.

– Átérzem a termelők kétségbeesését. Nekem ötszáz négyzetméteren van uborkám. Drágán termelünk, de nem mi tehetünk róla, a szükséges anyagok, eszközök

eszevesztett drágulásának csak a tudna gátat szabni, ha nem vennék meg. A garantált árnak megfelelő átvételi áron a nullszaldó is nehéz kihozni. A gyár most nem tud ennél többet fizetni, vevőinket nem érdekli a mi inflációnk.

– Ön is jobbra számított, ha uborkázik. Hol hibázik a kalkuláció?

– Senki sem tudhatta előre, hogy teljesen leáll az export. Tavaly a nyugati vevők a 3-6 centis uborkáért a 65-80 forintot sem sajnálták, most ez sem kell nekik. Ott is jó a termés, nyugodtan fitymálhatják az árunkat. Az országból kimenő első tételüket vegyszermaradványra hivatkozva küldték vissza, s azóta senkitől semmit nem vesznek. Korábbi nagy vásárlónkkal, a Szovjetunióval nem sikerült még megegyezni.

– Tavaly nem találtak szermaradványt?

– Akkor ott is gyenge volt a termés, szükségük volt az árura, következésképp a szabványoknak is megfelelt.

– Az átvett uborka sorsa?

– Konzervként elmegy, de a túlkínálatot tudva 40 pfenningnél többet nem ismernek el alapanyag-költségnek. Nem kell nagy számtantudás hozzá, látható, a gyártás így is könnyen veszteségre csaphat. Az előző évek keresleti piacát tükröző árakkal összevetve még élesebb a kontraszt.

– Mivel magyarázható, hogy a betoppán nyírséginek ugyanannyit fizetnek, mint aki szerződött.

– Tévedés, a szabad árunk 20 százalékkal alacsonyabbak. A felkínált szerződött árut mind átvesszük, mástól csak annyit, amennyire per pillanat szükségünk van.

– Az éves szerződések háttéréből nem lehetne kiiktatni a sok bizonytalanságot?

– Vevőink nem kötelezik el előre magukat. Ha szállítani akarunk nekik, azt a saját kockázatunkra alapozhatjuk meg.

– Beleértve a termelőket is?

– Nem tehetünk mást, a piaci hatásoktól senki sem mentesülhet. A szovjet export hiánya csak fokozza a kiszolgáltatottságunkat.

A piacvesztés okozta túltermelési válság a tej, a hús, a gabona, a szőlő után a zöldségféléket is utólérte. Az uborka az első áldozat, de idővel a paradicsomról, paprikáról, káposztáról is hasonló derülhetnek ki. A belső bőség idején nem tud az ember szabadulni a gondolatától, a hopp után a kopp szokott következni.

TÓTH SZELES ISTVÁN

Szomorú Gallup

Elszegényedés, de nagyon

Hárommillió koldus országa leszünk ismét? – vetődik fel óhatatlanul a kérdés végig böngészve a Magyar Gallup Intézet legfrissebb jelentését arról, hogy milyennek látják saját megélhetési esélyeiket a magyar családok. A politikai rendszerváltástól elsősorban életük jobbra fordulását várták az emberek, s mára kiderült, a lakosság 92 százaléka rosszabbul, vagy ugyanolyan életszínvonalon él, mint egy esztendővel ezelőtt. A reprezentatív minta eredménye enyhén szólva is elkéserítő.

A lakosság felének az utolsó fillérig be kell osztani jövedelmét, tizenöt százalékuk még ennél is szorongatóbb helyzetben él: a legszigorúbb beosztással sem elegendő a jövedelmük a következő fizetésig. Kétségtelen, hogy a mai Magyarországon a bérből, fizetésből élők hatalmas tömegei küszködnek napi megélhetési gondokkal. A szegénység pedig attól válik igazán elszomorítóvá, hogy perspektívátlan teszi az embereket. A megkérdezettek ugyanis borúlátók: a válaszolók több

mint fele úgy vélekedett, hogy jövőre családja anyagi helyzete várhatóan tovább romlik.

Érdekes, hogy a jobb módban élők hasonló arányban érzelték jövedelmi helyzetük romlását, mint a társadalom közép- vagy alsó rétegeiben elhelyezkedők. A megkérdezettek önmagukat sorolták jövedelmi csoportokba aszerint, hogy mennyi a családban az egy főre jutó nettó jövedelem: 12 ezer forint felett 7 százalékuk, 8 és 12 ezer forint között 18 százalékuk, 5600 és 8 ezer forint között 36 százalékuk, 3200 és 5600 között 30 százalékuk, ez alatt pedig 8 százalékuk kénytelen megélni.

Az elszegényedést az emberek két harmada „nagyon”, egy negyede meglehetősen súlyos problémának tartja. Tíz közül kilencen válaszoltak úgy, hogy az elkövetkező évek legsúlyosabb társadalmi problémája hazánkban a tömeges elszegényedés lesz.

R. G.

